

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• F O R R E L I G I O N O G K U L T U R •

75. ÅRGANG

---

19. OKTOBER 1963

A V I N N H O L D E T :
KRISTEN I VÅR TID - HOCHHUTH, PIUS XII OG JØDENE
- GJØR DEG REDEI - KONSILNYTT - BLIKK PÅ TIDEN -
OM ORGLER OG SANGMESSER - NYTT FRA UTLANDET

NR
20

NESTE NUMMER UTKOMMER 2. NOVEMBER 1963

AV KIRKENS LIV

Uken 20.—26. oktober

20. SØNDAG EFTER PINSE

Epistel: Efes. 5, 15—21.

Evangelium: Joh. 4, 46—53.

I søndagens epistel oppfordrer Apostelen oss til å skikke oss ulike med Verdens barn, vaksomme på Guds vilje med oss i en tid da «dagene er onde». Kristenmenneskets glede og «lykke» ligger i samfunnet med Gud, troens fellesskap og adgangen til å gjøre sitt liv til en tjeneste.

Utgangspunktet for dette er en dyper visshet om kristenlivets store verdighet: Ved troen er vi kalt til et høyere og renere liv i Guds nåde.

I Evangeliet, der Johannes forteller om Jesu helbredelse av en embedsmanns sønn, ligger vekten på *troens dristighet* — denne mannen og hele hans familie kommer til troen på Kristus fordi han i et avgjørende øyeblikk hadde absolutt tillit til Frelserens ord: «Gå, din sønn lever». For oss alle innebærer troen et tillitsfullt skritt inn i et mørke der Verdens Lys venter oss.

MANDAG, TIRSDAG OG FREDAG i denne uken feires søndagens messe. ONSDAG er festen for den hellige *Antoine-Marie Claret* (død 1870), som var erkebiskop av Santiago, Cuba og grunnleggeren av en viktig misjonsorden. TORSDAG: *Erkeengelen Rafael*. LØRDAG *Vår Frues Lørdagsmesse*.

Uken 26. okt.—2. nov.

21. SØNDAG EFTER PINSE — KRISTI KONGEFEST

Epistel: Kol. 1, 12—20.

Evangelium: Joh. 18, 33—39.

Høytidelig og med velde proklamerer Paulus Kristi universelle kongedømme i festdagens epistel; Jesus er den som har fridd oss — sitt folk — ut av dødens rike, og ført oss over i sitt

Lysets rike. Han er selv «før alle, og alle ting holdes oppe i ham». I Kristus fullendes hele vår tilværelse og får sin mening — å se hans herredømme er å se inn i universets siste gåte.

Evangeliet viser oss Kristus foran Pilatus, da han mishandlet og tilsynelatende maktesløs selv proklamerer sitt kongedømme overfor Keiserens representant. Jesu Rike er et Åndens rike, de som trodde på det har sett Pilatus og hans rike bli til støv og Jesu rike vokse til å favne menneskeheten. Selv har han trukket dette rikets stadig bevegelige og usynlige grenser i menneskenes sinn: «Dertil er jeg født, og derfor er jeg kommet til verden, forat jeg skal vitne om sannheten; hver den som er av sannheten hører min røst». Det er kjærligheten til og troskapen mot sannheten som gjør oss til Jesu Kristi «undersåtter».

MANDAG: *Apostlene Simon og Judas*. Vi vet lite om disse to Herrens apostler, evangeliene forteller lite om dem, ut over at de hørte til «de tolv». Var de arbeidere fra «den 11. time», som sent sluttet seg til kretsen? Simon bar tilnavnet «zeloten» («ivrenen») — kanskje sier det noe om et brennende religiøst sinn.

TIRSDAG, ONSDAG og TORSDAG feires søndagens messe.

FREDAG: *Allehelgensfest*. Feiringen av en festdag for Allehelgen (opprinnelig for Jomfru Maria og martyrene) stammer fra pave Bonifatius IV.

LØRDAG: *Alle sjelers dag*. Minnedagen for alle våre avdøde, da de troende kommer i hu sine egne bortfarne, ber for deres sjelefred, og sanner at Kirkens hellige samfunn strekker seg langt ut over sine synlige grenser, inn i landet bak døden, der sjelene avklares til livet i Gud eller er forenet med ham i salighetens rike.

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER

OSLO KATOLSKE BISPEDØMME:	Stille	Høy-
	messe	messe
OSLO: <i>St. Olavs kirke,</i> Akersveien 5. Biskopen og prestegården 42 52 87. Sogneprestkontoret 41 41 61	7.00 9.00 9.45 m.eng. pr.	11.00
<i>St. Hallvarvs kirke,</i> Fransiskanerne, Urtegt. 15, tlf. 68 08 68	8.30 19.00	11.00
<i>St. Dominikus kirke,</i> Dominikanerne, Neuberggt. 15, tlf. 55 07 71	8.15-9- 11.30	10.00
<i>Vår Frue Villas kapell,</i> Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	—	8.30
<i>Grefsen kapell,</i> Gladsvei 23, tlf. 212355	—	9.30
<i>Lunden kloster,</i> Trondheimsv. 309, tlf. 21 25 87	—	9.00
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke,</i> Tyholmen, tlf. 2209	8.00	10.45
BERGEN: <i>St. Pauls kirke,</i> Christiesgt. 16, tlf. 15 410	8.00 9.00	10.30
<i>Vår Frue kirke,</i> Helleveien	—	9.30
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke,</i> Cappelsngt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD, <i>St. Birgitta kirke,</i> Kongensgt. 9, tlf. 1438	8.30	10.45
HALDEN: <i>St. Peters kirke,</i> Kristian V.s pl. 1, tlf. 1168	8.00	10.45
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke,</i> Torvgaten 113, tlf. 23 751	8.30	11.00
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke,</i> Haraldsgt. 21, tlf. 3195	8.30	11.00
HØNEFOSS: <i>St. Theresia kirke,</i> Vesterngt. 5, tlf. 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND S.: <i>St. Ansgar kirke,</i> Kirkegaten 3, tlf. 24 225	8.00	10.30
LILLEHAMMER: <i>Mariakapellet,</i> Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke,</i> Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: <i>St. Mikael's kapell,</i> Ryggeveien 24	—	11.00
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke,</i> Sverresgt. 26, tlf. 50 793	7.45	10.45
STABEKK: <i>Maria Kirke,</i> Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30	10.45
STAVANGER: <i>St. Svithun kirke,</i> Dronningensgt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.30
SYLLING: <i>St. Hallvarvs kapell,</i> tlf. 84 90 28 (Drammen)	—	—
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke,</i> Sandefjordgt. 1, tlf. 11 949		10.45
<i>St. Olavs kapell</i>	8.00	
TRONDHEIM APOSTOLISKE VIKARIAT:		
TRONDHEIM: <i>St. Olavs kirke,</i> Prinsensgt. 2a2. Biskopen og prestegården tlf. 21 221	8.30 19.00	11.00
<i>St. Elisabeth Hospitals kapell,</i> Ila, tlf. 21 670	6.30	—
KRISTIANSUND N.: <i>St. Eysteins kirke,</i> Flintegaten 5, tlf. 2779	8.00	11.00
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke,</i> Parkveien 23, tlf. 1100	8.30	11.00
ÅLESUND: <i>Vår Frue kirke,</i> tlf. 7558 <i>Mariabeimen,</i> Nørve, tlf. 7184	8.30	11.00
DET APOSTOLISKE VIKARIAT FOR NORD-NORGE:		
TROMSØ: <i>Vår Frue kirke,</i> Storgaten 94. Biskopen og prestegården tlf. 3604	8.15	10.30
<i>St. Elisabeth hospital,</i> Mellomveien 15, tlf. 2101	6.20	—
BODØ: <i>St. Eysteins kirke,</i> Hernesveien 22, tlf. 21 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: <i>St. Elisabeth Inst.</i> <i>St. Mikael's kirke,</i> Strandgt., tlf. 1392	8.00	10.30
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke,</i> Skolegt. 4, tlf. 1205	8.00	10.30

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaksjon: Pater Hallvard Rieber-Mohn O.P., pater Erik Gunnes O.P.
Redaksjonens adresse: Neuberggaten 15, Oslo 3.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo.

Kontortid: 9—16. Lørdag: 9—14. - Tlf. 42 31 70

Boligtelefoner: Redaksjonen 55 07 71.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 20 pr. år - Kr. 10 pr. ½ år. Utlandet kr. 24.

Annonser: 10 dager før utg.dagen (se nederst på omslagssiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 153 21

KRISTEN I VÅR TID

«Avkristning» er ett av tidens moteord som det nå og da kan være nyttig å skru fra hverandre til nærmere undersøkelse. Ofte brukes det som ensbetydende med «sekularisering» — det er jo galt. «Sekularisering» kan være et gode — i mange tilfeller dekker ordet en tilbakeføring til det «profane» liv av saker som faktisk hører hjemme der, selv om kirken siden middelalderen har beskjeftiget seg med dem som om de var dens egne. I England bærer fyrvesenet fremdeles det offisielle navn «Den Hellige Treenighets Brorskap» og begynner visstnok alle sine offisielle fyrmeldinger med å påkalle Fader, Sønn og Helligånd. En må nok være så konservative som britene, for fremdeles i det 20. århundre å knytte fyrtårn og kystvakt til den nestekjærlige gjerning det engang var å tenne lys for de sjøfarende. «Sekulariseringen» av en slik institusjon, om den noensinne kommer, sier vel ikke akkurat noe om kristendommens styrke eller svakhet i de britiske folk.

Også «avkristning» er litt av et tvetydig sekkebegrep. Ut fra statistiske betraktninger er det opplest og vedtatt at kristendommen er på defensiven verden over i vår tid. Befolkningsøkningen distanserer de kristne misjoner ettertrykkelig, og i Vestens gamle «kristne» folk er de sosiale kristne vaner stort sett på retur. Altså —!

Så enkelt er det nå allikevel ikke. Kristendommens utgangspunkt er nå for det første nærmest en vits for nettopp statistikere. Slik var det da 12 fattige fiskere gikk ut og erobret Romerriket innenfra, slik er det overalt hvor noe ekte *begynner* i Kristi navn. Kristendommens vesen er surdeigens og saltets — den skal være *tilstede*, som en utfordring; alltid og overalt. Under denne evangeliske synsvinkel er den kristne kirkes «storhetstider» slett ikke nødvendigvis de epoker da alle som en selvfølge fødes inn i en sosiologisk fastlagt samfunns-kristendom, en «kristen kultur». Storhetstidene måles ikke i tall og prosenter, enn ikke i kirkebesøk og nadverdraksis. Det sistnevnte er bare normale frukter av en vitalitet som først og fremst gjør seg gjeldende i at surdeigen gjenomsyrer og at saltet er ramsalt. Kirken har i sin lange historie kjent tider, tilsynelatende høyst kristelige tider, da begge disse livsfunksjonene, surdeigens og saltets gjerninger, sviattet. Det ga seg ikke utslag i statistikkene,

i hvert fall ikke straks. Men det var ikke desto mindre nedgangstider for kirken — kristenlivet var degenerert fra livsforvandling og dynamisk oppbrudd til sløv vane og medborgerlig selvfølgelighet.

Storhetstidene arter seg anderledes — i dem er der spenning, sprengkraft, forventning — ikke i den store masse, men i troens mennesker. Og fremfor alt er der, i den kristne mentalitet, et sammenstøt som kan fortone seg som en ren selvmotsigelse. Kristi ord: «Kom avsides med meg», blir like levende som hans majestetiske ordre: «Gå ut til alle —» Troens mennesker opplever *samtidig* troens fordypelse innad og troens ansvar utad. I denne spenning bor der en sprengkraft som gang på gang har forandret verdenshistoriens forløp, helt siden den første gang eksploderte i den gresk-romerske verden to årtusener tilbake.

Det har vært sagt, med rette, at det kirkelige tidskifte vi nå gjennomlever er det største og viktigste siden Reformasjonen. Det må vi alle trekke konsekvensen av, vi som har fått troens gave og ansvar nettopp i dag. Vi må se opp fra vårt kjøpmannskap og våre gjøremål og gå glade inn under det evangeliske salts krav — en hel menneskehet i oppbrudd og forvirring venter det.

I den tale som pave Paul VI. gjenåpnet Vatikankonsilet med, og som vi refererer annet steds i dette nummer,

(Forts. neste side)

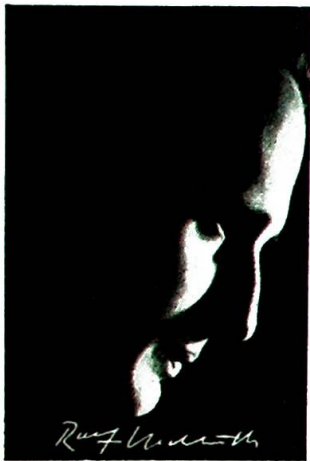

Ragnhild Butenschön: Den hellige Kristoffer.

ROLF HOCHHUTH,

OMKRING ET

Forfatteren av anklage-dramaet «Der Stellvertreter» — vest-tyskeren Rolf Hochhuth — er forlagslektor, 32 år gammel, og protestant. Dramaet er hans debut-arbeide og fikk en sensasjonell førsteoppførelse på «Theater am Kurfürstendamm» i Berlin, ikke minst takket være den fremragende, radikale teatermannen Erwin Piscator. Såvel tyske kirkefolk som tyske politikere har beklaget virkningene for Tyskland av hans urettferdige angrep.

Rolf Hochhuths teaterstykke «Der Stellvertreter» (Stedfortrederen) er — gjennom en høydramatisk, og noen ganger melodramatisk handling — en fryktelig anklage mot pave Pius XII, for indirekte medskyld i millioner av uskyldige jøders død under siste krig. Selv redusert til en vanlig aftenforestilling, det vil si til ca. 1/3 av forfatterens tekst, røber det, i en svak litterær form, et enøyd hat til den avdøde paven og en uansvarlig omgang med kildene og den historiske virkelighet. «Der Stellvertreter» har hatt, og har for tiden, en skandale-suksess over hele Europa — selv når forestillingene er middelmådige, som i Stockholm for et par-tre uker siden og i London enda mer nylig, vekker det sterke følelser — ikke minst avsky over det uanstendige ved å fremsette en beskyldning av dette alvor og omfang i *skjønnlitterær* form.

I alle leirer — jødiske, protestantiske, ikke-kristne og katolske — har det vært protestert skarpt mot denne hån overfor et stort og fint kristenmenneskes eftermæle. Først blant protestene står det brev som den nåværende pave Paul VI i mai i år — dengang ennå som kardinal Montini

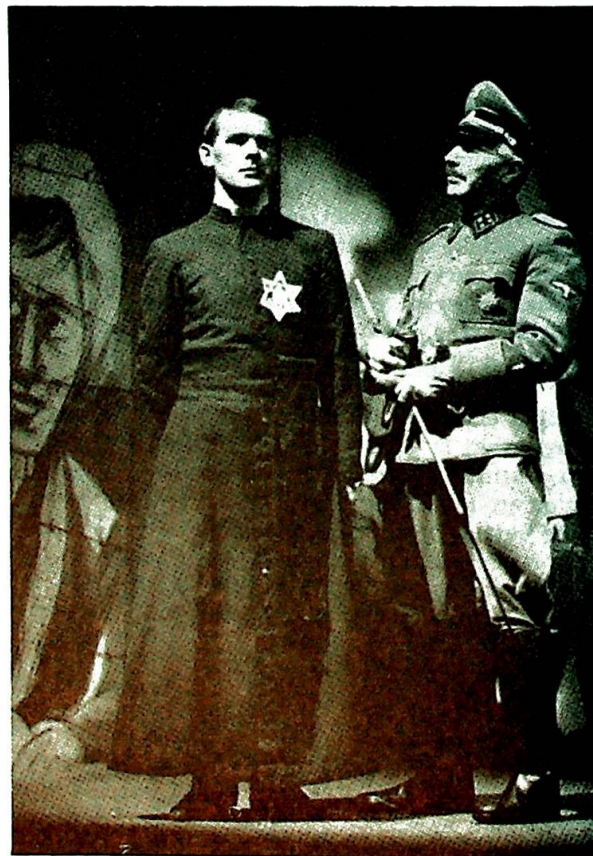
taler selve Kirken om sin ungdom og sin tillit nettopp når det gjelder dette. Paven nevner uttrykkelig det paradoks vi her har beskrevet: At når kristendommen først skreller av det uvesentlige og konsentrerer seg om det ene essensielle, da — og nettopp bare da — eksploderer den på ny i sinnene. Bare ved å sende røttene dypere ned i jordsmonnet kan kirkens veldige tre skyte nye skudd og mektige grener, der himmelens løse fugler kan finne sikkert feste for sine reder.

Kirkens selvfordypelse, den som nå er i gang og som forbereder «den nye vårløsning» pave Paul taler om, er ikke noe vår tids kristne sløvt og umyndig må overlate til teologer og spesialister og kirkelige administratorer. Den er et åndens og et bønnens verk som påhviler hver eneste troende. Konsilets Gud-gitte anliggende møter nemlig sin egentlige prøve i hver enkelts hjerte. Så overveldende og så ansvarsfullt er det faktisk å være en ganske «alminnelig» kristen i vår tid.

HRM.

— sendte det engelske tidsskriftet «The Tablet», der han påviser den historiske og psykologiske feiltolkning av Pius XII.s person og gjerning som Rolf Hochhuth gjør seg skyldig i. I Tyskland selv har dramaet, som er trykt i mer enn 100 000 eksemplarer, vakt tillive en voldsom debatt, som akutt stiller på nytt ansvarsproblemet angående krigstidens politiske forbrytelser.

Pius XII.s protester, sier Hochhuth, var for svake, for runde, for intetsigende. Og han mer enn antyder at paven i det lengste så på nazismen som en brukbar forsvarslinje mot bolsjevismen, og var mer interessert i aksjekurser, Mariadogmer og kirkepolitikk enn i det faktum at Europas jøder gikk til grunne i gasskamrene. Men både i dramaets tekst og i det «Anhang» av sjusket anvendte kilder som han har latt trykke, fortegner Hochhuth pavens faktiske profil og innsats — Pius XII.s betydelige innsats for jødene fortvilte sak under nazi-veldet ble ikke minst berømmet av så representative israelitter som stor-rabbieren i Rom og den israelske utenriksminister fru Golda Meir. Over hele den katolske verden fant jøder under siste krig et skjulested i klostre, presteseminarer og kirkelige hus — i Vatikanet selv var der også mange. Både paven og biskopene i det okkuperte Europa — blant dem biskop Jacob Mangers i Oslo — protesterte til nazi-myndighetene mot behandlingen av jødene. Det var ikke

«Helten» i dramaet er en prest som deler jødene lodd. «Skurken» — er paven.

PIUS XII OG JØDENE

ANKLAGE-DRAMA

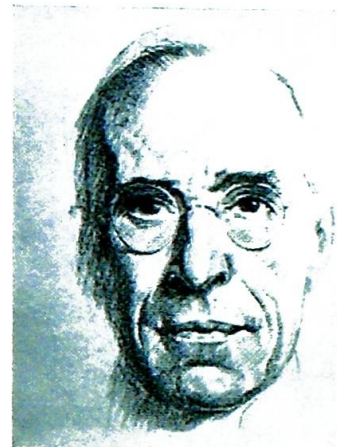
bare komplett virkningsløst. Det var i en rekke tilfeller direkte skadelig, for så vidt som det bare førte til *økede* anstrengelser i forfølgelsene — således i Nederland, der Anne Frank og hennes familie nettopp ble ofre etter en skarp protest fra de hollandske biskoper.

Pave Pius mente han hadde vektige grunner for ikke, gjennom ennå en bannlysning, å gjenta dette i verdensmålestokk. Andsmakt og moralske appeller hadde ingen muligheter for å røre ved de ansvarlige naziledernes hjerter — Hitler ville bare ha gjort Stalins ord til sine: «Paven — hvor mange divisjoner har han?» Den stille hjelps linje, som han valgte og gjennomførte fra et Vatikan som forble u-okkupert selv da tyskerne besatte Italia, reddet mange liv. I det veldige materiale som i dag foreligger om forholdene under siste krig finnes der intet som helst belegg for under ansvar å bebreide Pius XII hans valg, bestride avgjørende hans skjønn, mistenkeliggjøre hans motiver. Aller minst kan det aksepteres at et forsøk på dette tar den frie og fiendtlige fantasi til hjelp.

PAVE PIUS XII - EUGENIO PACELLI

som ledet den katolske kirke fra 1939 til 1958, var som pave og menneske vidt forskjellig fra den iskalde politiker Hochhuth tegner. Mange jøder verden over skylder hans innsats at de overlevde krigen — da han døde for fem år siden ga fremstående jøder uttrykk for hva de skyldte ham som venn og beskytter under naziveldet i Europa.

I det valg paven måtte treffe, mellom en erklæring som kunne fremskynde katastrofen og en stille innsats for å redde flest mulig, lå der stoff til en stor tragedie. Den har ikke Hochhuth skrevet.

Gunnel Vallquist: «En skummel manøvre»

Blant de mange som har tatt kritisk opp Hochhuths fantasifulle bruk av den historiske virkelighet i «Der Stellvertreter» er også den svenske publisisten Gunnel Vallqvist. Det følgende er, i oversettelse, et utdrag av et par kronikker offentliggjort i «Svenska Dagbladet» og «Morgenposten».

Sannheten om Pius XII er utvilsomt vanskelig å fremstille. Hochhuth fremstiller ham som en iskald diplomat, redd for sitt skinn og sårbar i sin forfengelighet, moralsk og fysisk feig og dessuten med en fremherskende interesse for finanser. Derimot ikke som antisemitt i noen henseende, bare følelseskaldt likegyldig for jødernes skjebne.

I virkeligheten må han ha vært et meget sammensatt menneske, aristokrat av hele sitt vesen, en fint dannet humanist med et førsteklasses intellekt, diplomat og preget av den gamle skole, dypt og noe eksaltert from — et innadvendt menneske med avstand mellom seg og omverdenen, og allikevel med ønsket om å bryte sin egen isolasjon. Samtidig følte han trang til vennlighet og oppmerksomhet fra sine omgivelser — det var trolig dette trekk som medførte den store skjønnhetsflekken på hans pontifikat: Nepotismen. Et visst trekk av stolthet kan vel heller ikke frakjennes ham. Han var en mann av urokkelige idéer og oppga sjelden et standpunkt som han engang hadde inntatt — han fordelte oppdrag snarere enn å søke råd. Han var rettsindig og uegennyttig, og grep inn mot overgrep og urettferdighet når han ble oppmerksom på dem. Og etter hva pålitelige kilder opplyser, var han komplett fri for den sort økonomiske beregninger som Hochhuth tillegger ham.

Det er også helt utenkelig at paven av frykt for sin personlige sikkerhet skulle ha avholdt seg fra å protestere offentlig mot jødeforfølgelsene. Om ikke annet så var han for stolt til å være feig, og avslo alltid å lytte til folk som rådet ham til å ta opphold i Spania eller Amerika på tidspunkt da der fantes grunn til å mistenke Hitler for å ville krenke Vatikanets nøytralitet. Hochhuths skisse av pavens person er uten tvil en grov karikatur, der faktiske trekk er blandet opp med forvrengte og oppdiktede. Derfor interesserer den ikke. Den er udramatisk. Emnet krever at dets hovedperson fikk en virkelig tragisk dimensjon. Ingen kan tro på en pave Pius, eller overhodet på noe menneske som reagerer på ett av verdenshistoriens uhyggeligste hendelsesforløp omtrent som en forretningsmann reagerer på en børskrise.

HISTORIE OG FANTASI

Rolf Hochhuth påstår i sitt drama at pave Pius XII ikke protesterte mot Hitlers jødeforfølgelser, og videre at en protest fra pavens side med sikkerhet ville ha fått til følge at jøde-utryddelsen ville ha blitt stanset. Hvordan forholder det seg med disse beskyldninger?

Hva den siste påstanden angår, er det jo innlysende at den umulig kan bekrefte. Hochhuth er overbevist om at paven kunne ha reddet jødene gjennom en kraftig uttalelse. Pius var overbevist om det motsatte. Ingen kan vite hva som ville ha inntruffet etter en slik uttalelse. Hochhuth drar parallellen med kardinal von Galens vellykte protester mot euthanasien i Tyskland. Men sammenligningen halter: Dels hørte «barmhjertighetsmordene» på kronisk syke, åndssvake og gamle ikke til nazismens sentrale grunnsetninger, men var mer en praktisk handlingsmåte, mens antisemitismen var en hellig læresetning

og en hjørnestein i hele den nasjonal-socialistiske verdensanskuelse. Og dels fikk ikke von Galens protest så store virkninger: Euthanasien ble riktignok oppgitt som offisielt program, men fortsatte i det stille, og dermed bare mer ukontrollert. De appeller som pavestolens representanter, på pavens oppfordring eller med hans velsignelse, overrakte i Slovakia, Ungarn og Romania, og som førte til gode enkeltresultater, var ikke rettet til Det tredje Rikes egne ledere, men til satelitt-regjeringer som var mindre indoktrinerte enn de tyske nazist-kretsene.

På den andre siden visste Pius XII at Roosevelts og Churchills offentlige trusler om at jødemord ville bli straffet etter krigen, ikke hadde hatt den ringeste virkning. Videre hadde han gjort meget forstemmende erfaringer over de tallrike protester han på diplomatisk vei hadde overrakt, mot forfølgelsen av både jøder og katolske prester. Etter hva en av hovedanklagerne ved krigsforbryter-prosessen i Nürnberg har bevitnet, meddelte von Ribbentrop den tyske sendemann ved Vatikanet, at representalier ville følge enhver offentlig stillingtagen mot Tyskland fra pavestolens side.

At altså paven faktisk protesterte, i diplomatisk form, den form som på grunn av både temperament, utdanning og overbevisning var den mest dekkende for ham, fremgår av det foregående. Og allerede i 1939 fordømte Vatikanets Radio de grusomheter tyskerne begikk i Polen. Men de polske biskopene ba om at protestene måtte opphøre — de resulterte hver eneste gang i repressalier mot den polske befolkning. Det er også alt for lite kjent, at Pius XII umiddelbart etter at han ble pave i 1939 vendte seg til den tyske regjering for å oppnå en større mildhet i de antisemitiske lovene — uten resultat. I sitt jule-

Hochhuths drama er tilegnet minnet om pater Maximilian Kolbe, en fransiskaner som i 1941 ga sitt liv i Auschwitz for at en medfange måtte leve. Kolbe er nok forbildet for stykkets helt, jesuitt-pateren Riccardo, som skildres i kontrast til den grovt karikerte pave Pius XII.

ET SVAR

til det forvrengte historiske bilde Rolf Hochhuths drama gir av pave Pius og jødene, foreligger nå på Morus-Verlag i Berlin. Interesserte vil finne viktige kilder i denne boken: «Verfälschte Geschichte, Antwort an Rolf Hochhuth» av Walter Adolph. Boken er på 110 nokså tett-trykte sider og foreligger i pocket-utgave.

Verfälschte Geschichte Antwort an Rolf Hochhuth

budskap til menneskeheten i 1942 — for å bare nevne ett enkelt tilfelle — påtalte paven videre det uhyggelige i at hundretusener av mennesker ble dømt til døden og utryddelsen «ene og alene på grunn av sin nasjonalitet eller sin rase».

EN FORFEILET ANKLAGE

Et punkt som Hochhuth oppholder seg adskillig ved, er Vatikanets konkordat med Hitler. Det er en utbredt oppfatning at et konkordat innebærer at pavestolen *godkjenner* det angjeldende regime. Men den første hensikten med et konkordat er, fra pavestolens side, å sikre katolske troende i vedkommende land visse rettslige garantier. Det er grunnen til at så mange konkordater er sluttet med diktaturmakter. Å bryte avtalen med Hitler-Tyskland ville ha innebåret at Kirken ga avkall på sine siste muligheter for å gripe inn i humanitære oppdrag. Så lenge konkordatet sto, kunne i det minste pavestolens representanter fungere i Det Tredje Rike og dets satellittstater og protestere og forhandle ut fra en rettslig basis. Her gjaldt prinsippet: Reddes hva reddes kan.

Tilbake blir dette faktum: Det er umulig å avgjøre hvilken handlingsmåte fra pavens side som ville ha vært den *beste*. Og hvem tør ta ansvaret for å avgjøre hvilken som ville ha vært den absolutt *rette*? På den ene side dreide det seg om å holde seg til en slags nyttemoral: Redde de liv som reddes kan. På den annen side: Knesette et absolutt prinsipp som sier, at så lenge en stemme kan tale fritt, er den forpliktet til å anklage og fordømme det onde, uansett hva det koster — også når prisen må betales av andre? Om nå det sistnevnte er det riktige — hvem våger å dømme den som ikke handler slik?

I hvert fall burde ikke herr Hochhuth våge det. Han har ikke selv måttet bære den knusende ansvarsbyrde det er å skulle fatte skjebnesvangre beslutninger i en tid med blodig terror. Pius XII befant seg i den situasjonen — det var hans *livs* drama. Det er billig å *skrive* et drama om denne avgjørelse, når en bare ikke gjør noe forsøk på å identifisere seg med den som må fatte den. Og Hochhuth gjør, mildt sagt, ikke noe slikt forsøk.

Dessuten er det en usympatisk og skummel manøvre, når en i dagens Vest-Tyskland oppsøker og utpeker en utenforstående syndebukk for den store, kollektive skyld. Det tales i denne sammenheng meget om «Bewältigung» (å bli ferdig med) når det gjelder fortiden. Denne måten å unnsnippe fortiden på, i stedet for å mestre den, kan ikke være annet enn dypt psykologisk usunn, både individuelt og kollektivt. Og heldigvis mangler det ikke røster i Tyskland selv som har påtalt nettopp dette.

Gjør deg rede!

NOEN ORD OM BØNNEN

I sakristiet i Toledo-katedralen, over den dør prestene går igjennom på vei til alteret, kan man lese denne innskrift: «Præpara et instrue te»: «Forbered deg, innstill deg». Liturgien selv forresten sørger for en forberedelse før de kristnes felles bønn. Kirken vet så godt at våre hjerter ikke er, av seg selv, på høyde, at vi må føres langsomt inn i bønnens verden: messen innledes med både trinbønn og inngangsvers. Messens «kanon» forberedes selv av offeroriets riter som er likesom en opptakt til den store offerhandling. Presten kommer også gang på gang med henvendelser og oppfordringer til menigheten: *La oss be! Loft deres hjerter mot Herren!*

Der gis nemlig ingen bønn uten en forberedelse. Møtet med Gud må nødvendigvis innledes med en innstilling av mitt ytre og av mitt indre, som allerede er en del av bønne.

Det er en levende person jeg skal møte. Å samle meg til bønn betyr altså ikke at jeg skal lukke meg inn i min lille indre verden og der få i stand en slags stemning. Det det gjelder er tvertimot å begi meg ut av meg selv, svare på en invitasjon og tre inn i Guds nærvær. Han har ventet på meg lenge, han har gledet seg til dette møte og selv lagt alt til rette for det, min gode vilje og min lille innsats iberegnet . . .

Å tre inn hos en annen fordrer respektens holdning: man banker på, lytter og venter. Er det en venn man besøker blir det kanskje noe mindre stivt ved det, men respekten er der likefullt. På samme måte skal den kristne først bli seg bevisst hvem han oppsøker. Selv om han har en masse å si, selv om gleden eller sorgen fyller ham og driver ham til å juble eller til å klage, skal han først holde seg en stund på terskelen.

Altfor ofte kaster man seg hodekulls ut i bønne uten først å ha banket på og lyttet og innstilt seg selv. Man løper til messen og tenker bare på ikke å komme alt for sent. Man åpner det Nye Testamente og blir febrilsk efter en eller annen tekst man kan «meditere» over, man synker på kne ved sin seng om aftenen mere enn man egentlig inntar en ydmyk og bedende holdning. Og man forundres over at man ikke møter Herren, men bare sine egne tankers kaos.

Hør heller på Ignatius av Loyolas oppfordring til seg selv: «Et par-tre skritt fra det sted hvor du vil meditere, bli stående den tid som skal til for å be Fader vår. Loft din ånd oppad og bli deg bevisst hvordan Herren din Gud ser på deg.»

Bønne er sjelens opphold i Guds nærvær og Guds opphold i sjelens nærvær. Han ser på den med barmhjertighetens øyne og den ser på Ham med ydmykhetens øyne. Det er en gjensidig betraktning som medfører mere styrke og fruktbarhet enn vi er i stand til å tenke oss. Når vi innstiller oss til bønn, skaper Gud oss på ny.

Derfor er å tre inn i bønne alltid en glede for hjertet. Selv nødpetet blir dempet idet det når frem for Gud. «Hvorfor er du nedbøyet, min sjel? Bi på Gud!» (Salme

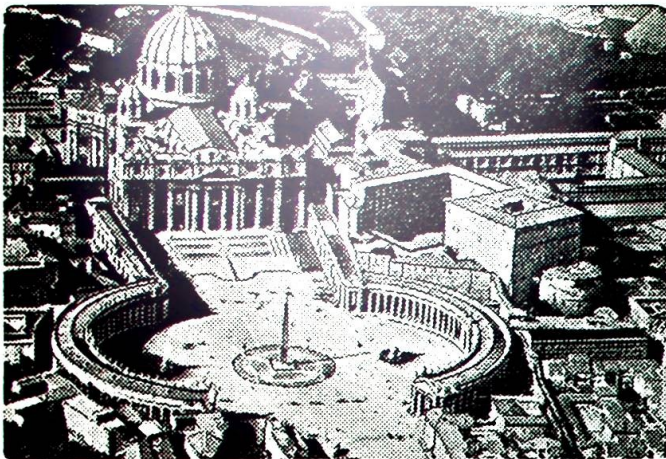
42.) Er vårt sinn plaget av opprørske tanker, er det klart at vi ikke kan be så lenge vi, bevisst og frivillig, hengir oss til våre klager og beskyldninger; derimot kan vi tillate oss nærmest hva som helst om vi bare husker at vi har en Gud å henvende oss til. Ingen anspente og høytidelige miner idet vi skal til å be! La oss heller være glade over å være der og glede oss som barn til en fest! Vel må vi kanskje begynne med å angre våre synder; vel kan vi til å begynne med føle oss «uinspirert»; men ingenting vil kunne frarøve oss gleden ved selve møtet med vår Far som ser i det skjulte. Idet vi gjør kors-tegnet kan vi jo se oppad: mot Gud som ser på oss, og nedad: mot vårt arme liv hvor dog håpet spirer frem, og til høyre og til venstre: mot alle våre brødre i Kristus som bærer oss i sin forbønn.

Å be godt gir oss verdighet i Guds øyne: Kristus selv beundret hovedsmannens bedende tro. Men denne verdighet er selv allerede en Guds nådegave. Ingen av oss er i stand til å frigjøre seg selv fra alle forstyrrende elementer. Derfor må forberedelsen til bønne selv allerede være en bønn. Den består i å be Gud om at alle våre tanker, at all vår ytre og indre virksomhet må være rettet mot Hans tjeneste og lovprisning, at Han må fri oss fra det forgjengelige og knytte oss til Ham for godt. Bønne medfører at man hengir seg til Gud, men Gud alene kan sette i gang og fullbyrde sin skapnings overgivelse. Derfor synger vi med våre orientalske brødre dette verset:

Miskunnsrike Herre, Gud som elsker menneskene, gjør oss verdige til å stå for ditt åsyn i oppmerksomhet, ærefrykt og samling. Ære være deg, Herre vår Gud! Amen!

J. D.

KONSILET

PAVE PAUL VI: «EN IMPULS

Også under denne konsilsesjon vil «St. Olav» være direkte representert i kirkemøtets Rom, forsåvidt som våre informasjoner fra neste nummer av, direkte og indirekte tildels vil bygge på meldinger fra vår utsendte medarbeider, pater Erik Gunnæs. I denne oversikt samler vi oss om pave Paul VI's viktige åpnings-tale den 30. september i Peterskirken, og om de første orienteringer om konsilets arbeide i denne høst-sesjon.

Efter innledningsvis å ha understreket sin glede over å se biskopene samlet i enheten om Peters stol, og over å kunne gjenåpne og fortsette kirkemøtet sammen med dem, slo pave Paul fast, at åpningstalen skulle være en erstatning for hans første encyklika — der er altså særlig grunn til å tillegge den vekt og autoritet.

Paven uttalte med varme sin taknemlighet overfor forgjengeren, Johannes XXIII og minte om at kirkens lære ikke bare er noe som forstanden kan utforske, men ord som er *skapende*, som gir støtet til liv og handling. Hva er vårt utgangspunkt, hva er vår vei og hva er vårt mål? spurte paven. Og han svarte: Disse tre spørsmål har ett eneste svar: Kristus, Han som er vårt utspring, vår vei, vår fører, vårt håp og vår bestemmelse. I kraftfulle setninger slo pave Paul fast dette konsilets *Kristus-sentrede* karakter.

«Måtte intet annet lys skinne i denne forsamling enn lyset fra Ham som er Verdens Lys, Kristus. Måtte ingen sannhet fange vår interesse uten den som bor i Herrens ord. Han som er vår eneste Mester. Måtte én eneste inspirasjon lede oss: Å være absolutt tro mot ham. La oss ikke støtte oss til annet enn til den tillit han har inngitt vår ubotelige svakhet med sitt løfte: «Se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende!»

KONSILETS MÅL

Efter en meditasjon over Kristi nærvær i Kirkens liv, fastslo paven kirkemøtets målsetning i fire punkter: Kirkens selvforståelse, Kirkens fornyelse, de kristnes enhet og dialogen med den moderne verden. I denne sesjon — det vil si inntil julemåneden — vil kirkemøtet begynne med å samle sin oppmerksomhet om det første av disse punkter: Kirkens vesen, og da ganske særskilt om *biskopenes* egentlige status som apostlenes etterfølgere og pavens medarbeidere i verdenskirken. Her skal definisjonene fra det I. Vatikankonsil nå få sitt nødvendige tillegg. Forøvrig understreket paven at det er snarere gjennom sin alminnelige læremyndighet enn ved høytidelige dogme-formuleringer at denne viktige lære-innsats må gjennomføres.

Det er bare efter den indre helliggjørelse, sa pave Paul, at Kirken kan fremstille seg for hele verden og si: «Den som har sett meg, har sett Kristus», som Kristus sa om seg selv: «Den som har sett meg, har sett Faderen.»

I troskap mot dette mål vil Kirken få oppleve en vårløsning av «enorme åndelige og moralske krefter», sa paven. Konsilet er en foryngelsesprosess som vi går til med fast overlegg. Nettopp fordi vi har bevart tradisjonen uantastet, kan vi befri den fra alt det døde og avlegse som har avleiret seg på den. Og som prinsipp for reformen fastslo paven «et grundigere studium av, og en enda større ærefrykt for Guds Ord», samt en dy-

pere «oppdragelse i nestekjærligheten», for å gjøre Kirken stadig mer til en *ecclesia caritatis*.

ENHETENS STORE SAK

Efter kort å ha fastslått at der minst blir nok en konsil-sesjon, tok paven for seg hva han kalte selve konsilets «åndelige drama» — forholdet til de øvrige kristne i verden. Innledningsvis slo han fast at der egentlig er og bare skal være én Kristi kirke, som tross alle ulikheter og tradisjoner er ment å være samlet i en troens, sakramentenes og ledelsens enhet. Hvordan forholder konsilet seg til de veldige kirkesamfunn utenfor den synlige katolske enhet? «Forholdet er klart», sa paven. «Også under denne synsvinkel har konsilets sammenkalling vært karakteristisk. Konsilet søker mot en total, en universell økumenisitet; i det minste på ønskets, bønnens og forberedelsens plan. Idag må vi håpe, forat det kan bli virkelighet imorgen.»

Paven vendte seg særskilt til de tilstedeværende observatører og sa blant annet: «Vi hilser dere av ganske hjerte og takker dere for at dere ville komme. Gjennom observatørens nærvær sender Vi Vårt faderlige og broderlige budskap til de ærverdige kristne samfunn som de representerer her. Vår stemme skjelver og Vårt hjerte er grepet, for det faktum at de er oss så nær idag skjenker Oss like meget usigelig trøst og mildt håp som splittelsen mellom oss, den fortsatte splittelse, volder Oss dyp smerte.»

I et avsnitt som har vakt betydelig interesse, som en ofte efterspurt offentlig katolsk innrømmelse av egen skyld, føyde pave Paul til:

«Dersom der blant årsakene til denne splittelse også finnes feil fra vår side, ber vi ydmykt Gud om tilgivelse og anmoder også om at de blant våre brødre som mener seg krenket av oss må vise overbærenhet. Vi er også rede, for vår del, til å tilgi de krenkelser den katolske kirke har vært utsatt for, og til å glemme hva også den har lidt under den lange rekke splittelser og uenighet. Måtte vår Himmelske Far ta imot disse ord og samle oss alle i en virkelig broderlig fred.»

Paven understreket dernest de alvorlige og vanskelige spørsmål som ennå står uløste mellom adskilte kristne, og mænte til tillitsfullt tålmod når det gjaldt å avklare dem. I det følgende nevnte han endel grunnleggende prinsipper for den enhet som vi alle streber mot. For det første, sa han, må vi samtale på en fredelig, oppriktig og lojal måte, uten skjulte snarer eller ikke-åndelige interesser. Vår tro er av Gud, og som sådan en kilde til enhet, ikke til splittelse. Vi må derfor ikke akseptere at den tro som vi må fastholde ut fra vår samvittighet blir et tema for polemikk. For det andre betrakter vi med respekt den

ARBEIDE

INDRE HELLIGGJØRELSE»

åndelige arv, felles-kristen eller original, som våre adskilte brødre har mottatt og tildels har utviklet på en så lykkelig måte. Og endelig må vi i denne enhetens sak sette vår lit til Gud, i bønnen, i nestekjærlighetens eksempel, i det kristne livs ekthet. I de tunge prøvelser håpet om enhet må gjennomleve, vil vi minnes Kristi oppmuntrende ord: «Det som er umulig for mennesker er mulig for Gud.»

DEN MODERNE VERDEN

Endelig, sa paven, må konsilet dessuten arbeide for å bygge en bro over til den moderne verden. «Det er et merkelig fenomen», sa han, «at samtidig som Kirken, levendegjort av Herrens Ånd, søker å fornye sitt indre liv, og understreker sin egenart i frigjøringen fra det verdslige samfunn som den er innplantet i, gjør den seg gjeldende som en livgivende surdeig og et frelses-instrument for denne selvsamme verden.» Paven minte om det budskap konsilet hadde sendt menneskeheten da pave Johannes for ett år siden åpnet kirkemøtets første sesjon, og tilføyde: «En uvanlig, men beundringsverdig gestus! Det var som om Kirkens profetiske nådegave plutselig brøt frem; og likesom Peter på Pinsedagen straks følte seg kalt til å gripe ordet og tale til folket, ville også dere — før dere tok dere av deres egne affærer — ta for dere verdensproblemer og ta opp dialogen, ikke mellom dere selv innbyrdes, men med verden.»

Paven kalte her konsilet til realisme når det gjelder verdenssituasjonen, og pekte på de tomme plassene der biskopene fra «visse land der Kirken er forfulgt» skulle ha sittet. I noen knappe setninger uttalte han sin sorg over de umulige kår såvel Kirken som menneskerettighetene fristet mange steder. Men i stedet for å fordømme, rettet han en appell til de ansvarlige om å respektere religionsfriheten hos mennesker som i egenskap av samfunnsborgere vil gi Cæsar hva Cæsars er. Om ateismens fremgang i verden sa pave Paul at den medfører en dyp forstyrrelse av den menneskelige likevekt, både intellektuelt, moralsk og sosialt. «Mens vi går frem når det gjelder det lys vitenskapene kaster over tingene, går vi tilbake når det gjelder vår viten om Gud, og dermed også i sann forståelse av mennesket. Mens fremskrittet utformer på beundringsverdig måte alle de redskaper og instrumenter mennesket betjener seg av, synker menneskehjertet nedover mot lasten, motløsheten, fortvilelsen.»

Her, sa paven, måtte Kirken glad bringe menneskenes kjærlighetens gode budskap: «Verden skal vite, at Kirken betrakter den med en dyp forståelse, en oppriktig beundring og ærlig er innstilt, ikke på å underkue, men på å tjene den, ikke på å forakte, men på å oppmuntre den, ikke på å fordømme den, men på å støtte og frelse den.»

Efter særskilte hilsener til dem som bygger denne nye verden, vitenskapsmennene, arbeiderne, statsmennene, men også til de fattige og de elendige, vendte paven seg til de ikke-kristne religioner og anerkjente med sympati hva de — også når det er ufullkomment og famlende — bærer på av sannhet om både Gud og menneske. Han hilste de nye nasjoner med Guds fred og minte tilslutt konsilfedrene om alt det ansvar som lå gjemt i de perspektiver han hadde antydnet i sin tale.

KONSILET DRØFTER KIRKEN

I sitt første arbeidsmøte 2. oktober vedtok konsilet dagsordenen for den nærmest kommende tid: Diskusjon over kapitlet *De ecclesia*, som omfatter fire deler: Kirkens mysterium, Kirkens hierarkiske oppbygning, særlig bispedømmet, Guds folk — Legfolkets rolle, Kallet til hellighet i Kirken. Det dreier seg her, for å sitere erkebiskopen av München, kardinal *Döpfner*, om å beskrive for menneskene «Kirken i hele rikdommen av dens liv og vesen, slik som den finnes i Herrens ord i evangeliene og i apostlenes — særlig Paulus' — forkynnelse. Kirken fremstår for oss som Guds utvalgte folk, et folk som alle folkeslag og nasjoner til alle tider er kalt til å tilhøre, som et frelsens tegn oppreist i verden, som Kristi hemmelighetsfulle legeme, i hvilket Herren, som er dets hode, fortsetter sitt liv og sin gjerning iblant oss til vår frelse».

Som sin forgjenger, følger pave Paul forhandlingene i Peterskirken, der de to og et kvart tusen prelater er samlet, gjennom et internt fjernsynsanlegg i sitt eget arbeidsværelse. En merker at konsilet nå er «innkjørt» og nyter godt av erfaringene fra ifjor: Mer og mer taler biskopene på vegne av hele grupper, slik at en sparer tid i forhandlingene. Om noen hadde fryktet at kirkemøtet hadde «mistet farten» mellom den dramatiske kraft det utfoldet mot slutten av forrige sesjon og gjenåpningen i denne måned, ble de beroliget gjennom den første av talerne 2. oktober, erkebiskopen av Köln, kardinal *Frings*, som i de tysktalende og skandinaviske biskopers navn øyeblikkelig gjenopptok den bevisste reformlinje.

Et nytt trekk er gruppen av legfolk, som har fått plass på en egen tribune rett overfor de ikke-katolske observatører. Pave Pauls beslutning om å innkalle disse representanter for det katolske legfolk har vakt glede og utfyller et savn som føltes sterkt under første sesjon ifjor.

I debattene over kapitlet *De ecclesia* merket en snart konturene av to syn på forholdet mellom paven, Peters etterfølger, og biskopene, apostlenes etterfølgere, — et tema som angår hele kirkens styresett. Her varierer innleggene, fra et uttalt reformønske om et fast kollegium av biskoper som omgir paven i den aktive embedsgjerning, til den konservative kardinal *Ruffinis* noe skarpe påvisning av at Kirken «er grunnlagt på Peter, ikke på Peter og apostlene».

Pave Paul VI's valg sikret reform-konsilets fortsettelse.

BLIKK på TIDEN

UKJENT «RÅD»

Der kommer endel merkvordige nyheter fra Rom gjennom dagspressen om dagen. Ille er det allerede at de store amerikanske byråer United Press International og Associated Press åpenbart har så vondt for å få det interessante nyhetsstoff ut av konsilet som det faktisk innebærer, også for en lesersmasse som ellers har en noe våg interesse for kirkelige affærer. Og riktig på tvers kan det bli når byråenes norske filialer oversetter meldingene på halv tolv. Nå er Vatikankonsilet allerede ett år gammelt, men fremdeles leser vi i UPI-meldinger til norsk presse uavlatelig om kirkens «økumeniske råd» — et for oss og alle andre komplett ukjent organ. Har virkelig ikke profesjonelle informasjonsfolk etter ett år oppdaget at «ecumenical council» må oversettes med «alminnelig kirke møte» eller — dersom en foretrekker fremmedordene — med «økumenisk konsil»?

RELIGION OG POLITIKK

Å skille det religiøse ut fra den dagsaktuelle politikk er prinsipielt ønskelig, men det er ikke lett. Selv i Vestens samfunn, der en etterhvert har fått sans for at det sakrale skal skilles ut fra maktkampen og heves over motsetningene, trekkes vi ennå — både på katolsk og protestantisk grunn — med partier som benevner seg «kristelige». Og selv om de selvsagt ikke krever noe monopol på en kristelig inspirert politikk, står de alltid i fare for å trekke troens samfunn inn i partipolitikken.

I Asias og Afrikas gamle og nye nasjoner er alliansen politikk—religion enda vanskeligere å motvirke. Både Islam og buddhismen har mange steder engasjert seg kraftig i politikken, og de av oss som har studert sammen med afrikanske eller asiatiske kristne teologer vet hvor de må streve for å bevare sin nøytralitet i land, hvor deres utdanningsnivå gjør dem ønskelige i sørgelig underbemannede politiske og administrative kadrer. En og annen gang ser en at en afrikansk eller asiatisk prest går politikken i vold, men Kirken er da nødt til å markere uforenligheten mellom den politiske karriere og prestekallet.

I de norske kommentarene omkring begivenhetene i Sør-Vietnam, der en politisk spenning iklær seg religiøse gevanter, savner en ofte forståelse for denne motsetningens egentlige karakter. De fleste har vel riktignok gjennom pave Pauls og president Kennedys avvisende holdning forstått at det «katolske» ved Diem-regjeringens politikk overfor deres buddhistiske motstandere ikke helt kan stemme. Men ikke få har, innenfor den lettvinne nedvurdering av kristendommen som en møter så ofte på radikalt hold hos oss, ment å burde fremheve de

tolerante og fredsæle buddhister på de brutale «kristnes» bekostning.

Forenklingen er for enkel.

Buddhismen gir seg flere steder i Asia, blant annet på Ceylon, utslag i voldspolitikk. Og hva Sør-Vietnam angår, finner vi noen interessante opplysninger i «Time» (6. september), der en innsender blant annet skriver:

«Buddhistisk ikke-vold omfatter muligens insekter, men i hvert fall ikke katolikker. Foruten de tusener som buddhister har gjort til martyrer i China, India, Ceylon, Japan, Korea, Tibet, Siam, Burma og Malaya teller det meget nøkterne romerske martyriologium 8 biskoper, 184 prester, 2370 nonner og 75380 legfolk som er halshugget, kvalt, sultet ihjel eller partert av vietnamesiske buddhister mellom ediktet av 6. januar 1833 og fredsslutningen 9. juni 1885. (Ediktet krevde at katolikker skulle avsvære den kristne tro og trampe på krusifikset offentlig.) Akkurat som Frankrikes anti-kirkelige regjering engang benyttet seg av katolisismen til å etablere sin makt i Indo-China, slik benytter Chinas ateistiske regjering seg idag av buddhismen til å gjenreise sitt herredømme over landet.»

Dette er også tragedie.

Så pass komplisert, og så lite «religiøst» er visst faktisk det som skjer i et land langt borte, som vi følger daglig, uten virkelig å kjenne og forstå det.

SKJEV I RYGGEN

De nordiske land har spilt en betydelig rolle på verdensplanet når det gjelder politiske demonstrasjoner mot politistaten Sør-Afrika-Unionen og dens *apartheid*. Vel og bra — der turde stå en temmelig massiv opinion her hjemme bak denne politikk, og vi tror ikke en rokker det minste ved dens prinsipielle berettigelse når en — med god grunn — etterlyser litt mer innsikt i de faktiske forhold hos mange av dem som støtter den. Innsikten kan nok nyansere, men ikke avsvække standpunktet.

Langt større moralsk slagkraft ville det imidlertid ha hvis det var uttrykk for en noe mer saklig humanisme og upartisk harme. I en lederartikkel skriver for eksempel «Dagbladet» (27. september) at i Sør-Afrika

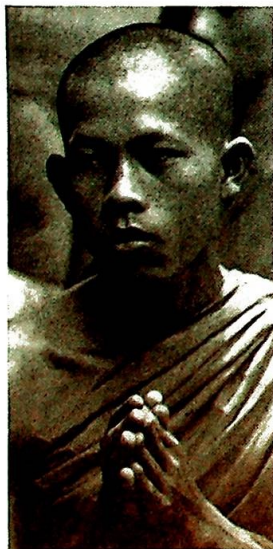
«spirer og gror ennå de frøene som Hitler-regimets nazistiske ideologer sådde for et kvart hundre år siden. Praktisk politikk har også i sine metoder utvilsomme fellestrekk med Hitler-barbariet. La oss slippe flere utflukter om at vi skal lukke øynene for dette faktum, fordi om det foregår overgrep og undertrykkelse også i andre land. Det nytter ikke lenger å avvise Sør-Afrika-problemet ved å snakke om noe annet, hvis den store katastrofen skal unngås der nede.»

Dette er en argumentasjon som må gjelde begge veier — hva den sjelden gjør. Hvem taler i dag med harme hos oss om de baltiske folks skjebne? I hvert fall ikke «Dagbladet». I Øst-Europa blir vi norske plutselig «realpolitikere» av hardeste karat, der stiller vi iskaldt, på andre små folks vegne, litt for nøkterne krav til politikken som «det muligens kunst».

Humanisme må være rakrygget for å overbevise. I dagens Norge trekker en så iherdig sorgløst på den ene — den venstre! — skulderen over faktisk undertrykkelse, at det sørgelig ofte gir skjeve rygger, i stedet for ranke mennesker.

PARAGRAFER OG SUNN FORNUFT

Et noe ensidig og provoserende radioprogram om skoleungdommen og seksualundervisningen har vakt betydelige reaksjoner i lyttermassen, som for en stor del har veltet sin

Ikke bare fredsstiftere.

vrede ut i avisenes spalter. Etter den å dømme, lar ikke norske foreldre seg narre inn i lite funderte pedagogiske eksperimenter så villig og tillitsfullt som for en generasjon siden — skolepsykologens hvite frakk fritar ham ikke for kravet om å skille skarpt mellom sin mer eller mindre funderte viten og sitt høyst private livssyn. Og skjevheten og ineffektiviteten i en seksualundervisning som alle fornuftige instanser jo synes å være skjønt enige om å føre opp på skolens program, tyder unektelig på at en har gjort seg litt for lettvinde tanker om hvor liketil det er å skille en «saklig» undervisning fra livs- og menneskesynet, når det gjelder et så vitalt og personlig spørsmål som kjønnslivet.

Vi synes, med skam å melde, at de sindigste og klokkeste innleggene mot de to psykologers tendensiøse tolkning av sitt erfaringsmateriale ikke er kommet fra utpreget kristelig og kirkelig hold, men snarere fra foreldre- og legehold. Og vi tror dessverre at det her dreier seg om noe symptomatisk. Det gjentar seg nemlig gang på gang, når nedarvede kristne moral- og livsverdier utsettes for offentlig kritikk, at en i presse, skole og kirke ser kristelighetens representanter gripe til Grunnlov og skolelov som sine nærmeste og første argumenter: Norge er (grunnlovbestemt!) et «kristent» land og skolen er (ifølge loven!) en evangelisk-luthersk konfesjonsskole.

Begge disse realiteter er under langsom og sikker forvitring innenfor sine respektive paragrafer, og det er ikke lovtekstene som skal fortone seg som slående argumenter overfor en opinion på marsj bort fra deres innhold. En systematisk «utdannelse» i norske skoler av tenåringer til forekteskapelige forbindelser med det annet kjønn er ikke forkastelig fordi den kommer på tvers av skolens formålparagraf. Det er *livets* lover den kommer i konflikt med, i sin forbløffende naive undervurdering av faktorene *modenhet* (hvilket er noe mer enn fysisk kapasitet) og *ansvar* i menneskets kjærlighet. Og i et land der opinionsdannelsen faktisk — blant annet gjennom bedrøvelige kirkelige forsømmelser på området — mer og mer glir over i agnostiske og kirkefiendtlige hender, må det være en påtrengende oppgave for en aktiv kristen verdikritikk å påvise hvor grunt og livsfjernt dette alternativet til kristendommens nyanserte forståelse av menneskenaturen egentlig arter seg. Det er virkelig å gjøre for mye ære på de nærsynte kannestøperiene NRK formidlet forleden, å ville ha dem under sensur, og der burde være rikelige ressurser i et kristent livssyn til å møte dem med litt mindre paragrafer og angstbiteri, litt mer nærgående og overbevisende menneskekunnskap.

EN FRONTBERETNING

■ Ellers er kristne mennesker tydeligvis ikke alene om å føle seg religiøst betregnte i vårt frie demokratiske samfunn. Under den noe kuriøse tittel «Konfesjonsløs Sigdalsfrokost» («Dagbladet» 7. oktober) leser vi forundret en frontberetning av Per Tveite, fra human-etikerens ensomme kamp mot et samfunnsliv som tydeligvis — fra hans særlige synsvinkel — fortoner seg som anmassende og irriterende — kristelig.

Folk som Kristian Horn og Gabriel Langfeldt har visst gjort den norske human-etikken en solid bjørnetjeneste ved, ganske unødig, å belaste den så tydelig og pedantisk med sitt personlige agg mot kirke og kristendom — det kreves jo ikke stor fantasi for den tid vi gjennomlever, til å fatte at humanismen kanskje har større og farligere fiender enn den kristne kirke, som vitterlig er ett av dens rikeste og nødvendigste utspring. I 30-årene lå våre norske humanister våkne om nettene over uretten mot Ossietzky og Egon Friedells tragiske selvmord. I dag innbys de til å interessere seg for «merkesaker» som

dåpsattester uten dåp og «borgerlig konfirmasjon». I en verden som vår, får de visst tåle at folk smiler litt over målsetningen.

Per Tveite forteller oss harm at det mange steder i norske skoler «har vært en tendens til å utnytte undervisningstidene til kristelig agitasjon». Kjære — vet han ikke at norske skoler er *konfesjonsskoler*, og at hans beskrivelse av det uhumske som der foregår, faktisk bare er et fiendtlig uttrykk for hva man forstår ved «kirkens (den evangelisk-lutherske norske kirkes) dåpsundervisning»?

Vi har sagt ovenfor, i en annen sammenheng, hvor lite denne paragrafen etter vår mening er verdt i kulturdebatten. Men den eksisterer, og den står. For en paragraf er det ikke så lite. Og at det i 1963 skulle være et slikt sosialt martyrium å melde sine barn ut av religionsundervisningen som Tveite her skildrer, synes vi er rart. Til og med Oslo-frokost kombinert med en bønn eller et salmevers synes han er et overgrep mot trosfriheten, og i forbindelse med at Oslofrokost nå skal erstattes med noe som heter «Sigdals-frokost» — hva nå det innebærer vitaminmessig — formulerer kronikkforfatteren følgende «problem» for sine lesere: Hvorvidt Sigdals-frokosten «vil bli konfesjonsløs eller om også den skal være evangelisk-luthersk!» Jo-jo.

I sin drøftelse av botemidlene for disse åpenbart uholdbare tilstander tumler Tveite med nokså fiktive størrelser — en «tverrpolitisk» forståelse for skolens gradvise avkristning som neppe blir målbåret i Stortinget med det første; eller adskillelse av Kirke og Stat, som vel nok kommer, men ikke nettopp på timen. Til den tid turde hans egne barn selv være foreldre. Rart er det imidlertid at han overhodet ikke streifer det mest nærliggende alternativ til denne noe overfølsomme overbevisning om å bli tvangs-lutheranisert (blant annet ved at «vi fremdeles må gå på sokneprestens kontor for å få papir på at våre barn er født, med korsets stempel»). Det alternativet heter *friskolen* — prinsippet om at foreldrene får selv lov til å ta ansvaret for hva de vil oppdra barna til — innenfor lovs og ærbare grenser.

Frater Candidus.

POPULÆR BRITISK GJEST

En fremstående og høyt anskrevet britisk katolsk legmann, filosofi-professoren J. M. Cameron besøkte nylig Oslo, som foredragsholder i Det Norske Studentersamlund, der han talte om «Katolisismen, sosialismen og den kalde krigen».

Den klare, rolige og liberalt åpne briten viste seg å være en mann som lett sluttet kontakter med norske studenter. Under sitt korte, første Oslo-opphold talte han også i Katolsk Studenterlag.

SØNDAG 3. NOVEMBER

vil ofrene for oppstanden i Ungarn 1956 bli minnet under messen kl. 11.30 i St. Dominikus kirke, Oslo.

Messen blir lest av pater K. Horvath, S.J. Etter evangeliet, korte minneord på norsk og ungarsk.

DOMINIKANERNE FÅR NY PRIOR

Efter å ha vært prior for Dominikanerne i Oslo siden 1957, er pater Albert Raulin den 10. oktober blitt avløst av pater Thomas Patfoort som superior for kommuniteten i Neuberggaten.

OM ORGLER OG SANGMESSER

ORGANISTEN OG SOGNEPRESTEN DRØFTER SAKEN

Intervjuet med organist Rolf Østbye i «St. Olav» nr. 18 har gitt støtet til den følgende meningsutveksling.

Intervjueren i «St. Olav» nr. 18, s. 280 mener å kunne avfeie Hammond-orglene som «syntetisk sirupsmusikk». Musikk består av lydbølger som i bestemte tonehøyder med forskjellige svingningsfrekvenser samt over- og undertoner når vårt øre. Om disse svingningene settes i gang ved å pumpe luft gjennom orgelpiper eller ved roterende hjul, skulle i og for seg være likegyldig og i begge tilfellene like meget «syntetisk». Hva så «sirupsmusikken» angår, så vet i hvert fall de litt eldre at man lenge før de elektrofoniske orglene var oppfunnet, produserte søt «sirupsmusikk» på kinoer med hjelp av . . . klassiske pipeorgler! M. a. o.: Det det kommer an på er selve komposisjonene, valget av registreringer, bruk (henholdsvis: misbruk!) av vibrato, staccato, sforzando osv.

Uttrykket «syntetisk sirupsmusikk» — som i artikkelen ikke synes å være fremsatt av intervjuobjektet, organist Rolf Østbye, men antagelig er et «morsomt» påfunn av intervjueren — må derfor betegnes som et lite saklig bidrag til opinionsdannelsen i et spørsmål hvis aktualitet fremgår av det faktum at en allerede på fem steder i vårt bispedømme har anskaffet elektrofoniske orgler og brukt dem i en del år.

Senere i intervjuet tales om alternativene: høymesse — sangmesse — dialogmesse. En savner her at at det pekes på muligheten av en kombinasjon av sangmessen og dialogmessen. Der ved unngår en de mindre heldige sider av dialogmessen uten musikk (virker for monoton, trinnbønnen får en uforholdsmessig sterk aksent) og av de gamle sangmesser med uavbrutt musikk og for liten direkte kontakt mellom presten og menigheten. I en slik messe med norske salmer og en del dialogering får en både sang, felles bønn, lesning, alt til sine tider, som i en latinsk høymesse. En slik form for aktiv deltaking i messen ble innført for en del år siden av den østerrikske liturgiker Pius Parsch. Noe lignende så vi i den vakre TV-overføring av barnemessen i St. Olavskirken i Oslo. I vår menighet i Haugeund holdes en slik sang/dialogmesse vekselvis med latinsk høymesse annen hver søndag. Menighetene i Det apostoliske vikariat Nord-Norge har visst igjen en annen praksis som det kunne lønne seg å drøfte til sammenligning.

Latinske høymesser som norm for hver søndag i hver liten menighet synes meg å være hverken en mulighet eller et ønskemål! Hvorfor er det forøvrig så få menigheter hvor en har etterkommet Pius XII.s appell (3. sept. 1958) om overalt å innøve som lett minimumspensum den gregorianske messe XVI med Gloria XV?

På konsilet i Vatikanet kom det meget sterke ønsker frem hos det overveldende flertall av biskopene om å gi morsmålet en større plass i liturgien. Det synes litt overdrevet når intervjuet betegner de norske messesalmer som vi har («Cantemus Domino» nr. 10—53, 331—340 samt en hel del salmer fra

kirkeåret og fester som kunne passe som inngangssalmer eller mellom lesningene!) i hop som «så dårlig kvalitet at de er lite tilfredsstillende». Men det bør i hvert fall insisteres på at våre diktere og tonekunstnere skaffer oss flere verdige salmer som passer til messens handling. Da vil det også bli lettere for legfolk å få «forståelse for sangen som en viktig funksjon, som oppgave i gudstjenesten». Og dette vil ha som resultat ikke bare, og ikke først og fremst, «økt søkning til kirkekorene», men en aktivisering av hele menigheten.

Gerard Vranken.

☆

Pastor G. Vranken bebreider meg i intervjuet i «St. Olav» nr. 18 på den ene side visse uttalelser og etterlyser på den annen side en omtale av visse liturgiske kombinasjonsmuligheter. Til det vil jeg si at det jo ikke dreier seg om noen uttømmende artikkel, skrevet av meg angående mitt helhetssyn på katolsk liturgi og kirkemusikk med de mange muligheter det innebærer, — og da det hele hadde den direkte, personlige form av samtale som et intervju jo er, hender det vel i allminnelighet at «tonen» blir en smule «friskere» enn i en veloverveiet artikkel. Jeg beklager det derfor hvis enkelte uttrykk kan ha virket støtende overfor noen av leserne.

Det forandrer imidlertid ikke mitt syn på elektrofoniske instrumenter kontra orgler til bruk i våre katolske kirker, og når pastor Vranken nevner at der allerede er anskaffet elektrofoniske instrumenter på fem steder i vårt bispedømme, så er jeg enig med ham i at det er blitt et aktuelt spørsmål, — det er dessverre flere enn jeg ante, og jeg håper for kirkemusikkens skyld inderlig at det blir med disse fem!

Innsenderens definisjon av hva musikk består i finner jeg så grovt forenklet at jeg ikke kan ta den alvorlig, — skulle jeg det, forstår jeg også hvordan man eventuelt kunne komme frem til den berømte og beryktede definisjon: Av alle former for støy er musikk den verste!

Uten her i enkeltheter å kunne gå inn på hva som foregår rent vitenskapelig og lydteknisk, må man da sannelig ikke glemme de klanglig-akustiske elementer som sammen med lydbølgene når vårt øre og gemytt, og som betyr svært meget når det gjelder den kunstart som heter musikk og som ikke må forveksles med en hvilken som helst form for lyd. Og her kan man etter min mening ikke unngå å høre en vesensforskjell i *klang* fra et virkelig orgel (pipeorgel) og fra et elektroakustisk instrument, som er konstruert som en orgelimitasjon, — den være seg aldri så god, — og som derfor ikke burde kalles orgel overhodet. Disse siste instrumenter, — herunder også Hammond-«orgelet» — er faktisk medlemmer av en helt ny serie-produisert instrumentfamilie, og det er i prinsippet større forskjell på et slikt instrument og et orgel, (for ikke å snakke om et så personlig kunstverk som et ekte, klassisk «Schnitger-orgel»), enn der er på en ekte «Stradivarius» og en billig øvelsesfiolin. Et elektrofonisk instrument er og blir et orgelsurrogat, og kan i klang aldri konkurrere med det enkleste pipeorgel. Det som nærmest er å foretrekke måtte da være et orgelpositiv. Når Kirken tillater bruken av elektrofoniske instrumenter er det da også i rene nødstilfelle, hvor mulighetene for å anskaffe et orgel ikke er tilstede, — eller som et provisorium.

Pastor Vranken nevner kino-orgel, og disse har som regel alltid — til sitt bruk — profan-registre som f. eks. saxofoner osv., tremolo, vibrato — som også Hammond-«orglene» er overbegunstiget med, — og kan ikke under noen omstendighet regnes i samme kategori som et klassisk kirkeorgel, — man kan jo bare ta en titt på det instrumentet som står i Palladiumbiografen i København, — det er et godt eksempel på et riktig, populært kino-orgel.

Tenker man på hvordan den katolske kirke har gjort Orgelet til sitt eget instrument, og hvordan den krever *ekthetens* stempel på alt den omgir sin kultus med, — det være seg det materiale kirker og altere skal bygges av, stoffer til paramenter og alterduker, alterkar, røkelsens beskaftenhet, lys, bronse til klokke-materiale og hvor enhver radiofonisk gjengivelse selv av bronseklokker er strengt forbudt, — skulle ikke da kirkemusikere oppfordres til å sørge for at orgelets *klang*, som til de grader omgir den hellige handling, bærer ekthetens preg og ikke blir forfalsket av en misforstått teknikk og kanskje skulle stå i fare for å bli trengt ut av Kirken på grunn av «like gode» surrogater? Jeg faller for fristelsen til å sitere hva den 2. internasjonale kongress for katolsk kirkemusikk i Wien uttalte:

«Av faglige grunner har de på 2. Internasjonale Kongress for Katolsk Kirkemusikk forsamlede kirkemusikere og orgelfagfolk villet gjøre gjeldende den aller største betenkelighet mot den gudstjenestelige bruk av de elektro-akustiske instrumenter som nå produseres. Særlig ble det lagt vekt på følgende: Som tidligere må det absolutt fastholdes at orgelet (pipe-orgelet) ubetinget må foretrekkes fremfor ethvert surrogat. Anskaffelsen av et orgel er verd de følbare økonomiske offer den medfører. Vedlikeholdet og pleien av instrumentet fortjener særskilt omsorg.

Når det gjelder såkalte elektrofoniske orgler, anser vi det for ønskelig at et dekret fastslår, at alle elektrofoniske instrumenter, hvis eneste hensikt er å etterligne orgelklangen på elektro-akustisk vis og dermed gi inntrykk av orgelklang, må bli betegnet som *u e k t e*, og at deres anvendelse derfor i fremtiden må bli forbudt. Dette er blitt ønskelig, fordi dekretet av 13. juli 1949 (Acta Apostolicae Sedis, XVI) av mange, helt feilaktig, er blitt oppfattet som en likefrem godkjenning, og fordi de betingelser og forutsetninger som tillot bruken av elektrofoniske instrumenter, i mange land er blitt satt helt ut av betraktning.»

Når pastor Vranken nevner en eventuell kombinasjon: Dialogmesse — sangmesse, er jeg helt enig i at der her sikkert er muligheter, og jeg mener også, hvis jeg ikke husker feil, å ha nevnt dette for min intervjuer, uten at jeg uttalte meg nærmere om det. Iallfall er tanken meg ikke fremmed, heller ikke Pius Parsch's innsats — jeg har i sin tid tilogmed besøkt pater Pius Parsch's grav i den lille kirken hvor han ligger begravet i nærheten av Klosterneuburg.

La oss håpe at vi her har interessante ting ivente fra det pågående konsil.

Med hensyn til de norske messesalmer må jeg dessverre få fastholde som min mening at de — med unntagelse av Ragnhild Foss' salmer, som jeg setter meget stor pris på, — er av slett gehalt når det gjelder oppbyggelig, religiøs poesi. Dette må man ha meg unnskyldt, uten at jeg går i detaljer og nevner eksempler.

Jeg forstår godt at det er vanskelig å gjennomføre latinske høymesser hver søndag i de mindre menigheter. På den annen side vet jeg at det faktisk finnes katolske menigheter i vårt land hvor man så å si aldri opplever en latinsk høymesse, med den sakrale, musikalske ramme den gir vår kultus, og hvor menigheten nesten føler seg fremmed overfor denne gudstjenesteform. Og det kan da vel heller ikke regnes for ideelt eller ønskelig?

Rolf Østbye.

KATOLSK FORUM

DOMINIKANERNES FOREDRAGSAFTENER

Neuberggt. 15, Oslo

Tirsdag 22. oktober kl. 20:

KRITIKK TIL KIRKEN ved pater Albert Raulin.

Mange bebreider idag den kristne kirke dens «fjernbet» fra det moderne menneske og dets problemer, både på katolsk og på protestantisk kulturgrunn. Pater Raulin tar her en skandinavisk og en fransk «kritikk til kirken» opp til sammenligning.

Tirsdag 29. oktober kl. 20:

KAN SKRIFTEN STÅ ALENE? ved pater Finn Thorn.

Langsomt løftes reformasjonstidens store, kristne strids-emner ut av polemikken og over i den nøkterne undersøkelse, i lys av vår tids teologiske forskning og kirkelige situasjon. Hva mening kan en katolikk idag oppdage i lutherdommens gamle grunnprinsipp «Skriften alene»?

ALKOHOLISME - ET PROBLEM I VELFERDSSTATEN

Orienteringsaften i «Grotten», Wergelandsvn. 5, Oslo, tirsdag 22. okt. kl. 19.30. Foredrag ved klinikkbestyrer Bj. Riise, Oslo, og fransiskanerpater W. Hertman, Bergen.

Arrangør: St. Hallvard Kameratklubb.
Alle interesserte er velkommen!

velg riktig tobakk

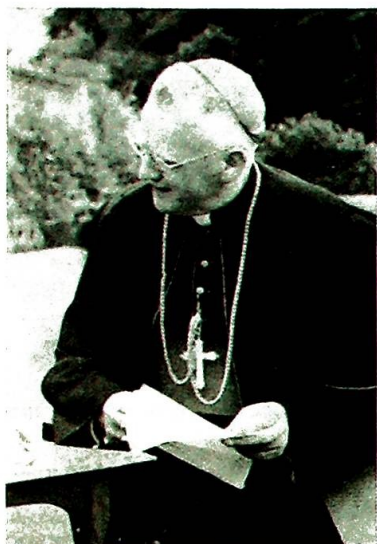
mild og moden
aromatisk og velsmakende
SKANDINAVIAS MEST SOLGTE TOBAKK

TIEDEMANN'S GUL

G8-62

Msgr. John Heenan

Det katolske England er stolt og lykkelig over sin nye erkebiskop av Westminster, John Heenan. I åtte måneder, helt siden kardinal Godfrey døde i januar, hadde man ventet på en efterfølger til Englands katolske primas, da endelig erkebiskop Heenan av Liverpool ble utnevnt i begynnelsen av september. Og noen bedre mann kunne Roma neppe ha funnet innen det engelske episkopatet. Den nye erkebiskopen er den mest kjente — og den mest populære — katolske kirkeleder i England, og utnevnelsen av ham ble hilst med tilfredshet i alle kretser.

Ekebiskop Heenan er kjent for to ting: Han er sterkt sosialt interessert, og han er formann for de engelske biskopers misjon for økumeniske spørsmål. Ved sin utnevnelse til erkebiskop av Westminster erklærte han: «En stor del av min oppgave blir å føre videre det samarbeidet som allerede eksisterer mellom katolikker og ikke-katolikker fra alle kirkesamfunn.» Men hans vilje til «arbeid for enheten» ligger ikke bare på det religiøse, men også på det sosiale

Innbetalingskort

sendes i disse dager separat i posten til alle etternløere, med håp om at kontingenten for i år blir betalt snarest. På forhånd takkl

ST. OLAV's eksp. Akersvn. 5, Oslo

OSLO

Joh. Weydahl's

Oslo - Centralb. 68 18 07

plan, understreker *Catholic Herald*: «Derved viser han at han er klar over at den største samfunnsskaden i vårt land i dag er dets mangel på nasjonal enhet, med andre ord, at der eksisterer en rekke ulikheter og urettferdigheter som fører til nasjonal oppløsning.»

Når erkebiskop Heenan er blitt så populær som tilfelle er, skyldes det også

NYHET:

CECILY HASTINGS: Kjernepunktet i katolisismen, oversatt fra engelsk av G. Wicklund-Hansen. Hf. kr. 4.75.

Noe å lese — noe å gi bort!

ST. OLAV FORLAG, Akersvn. 5, Oslo
Tlf. 42 31 70.

KATOLSK INFORMASJON

Skriv etter prospekt.

P.boks 3664 - Oslo 1.

St. Hallvard Kameratklubb

har møte hver torsdag kl. 19.30 i Urtegt. 29, Oslo. Tlf. 68 08 68.

FRANCISKUSHJELPEN, OSLO

Urtegt. 29 II, tlf. 68 08 68.

Kontortid 12—13 hver dag
unntatt lørdag.

LEGMANNSRÅDET OSLO KATOLSKE BISPEDØMME

Kontortid hver onsdag kl. 18—20 i Akersv. 5, 1. etg. Tlf. 41 04 41.

OSLO KATOLSKE MENIGHETSPLEIE

Kontortid hver onsdag kl. 11—13.
Akersv. 5, Oslo.

OSLO

E. M. JACOBSEN Bakeri & Conditori

Akersgt. 67

KAFFE
og
HERMETIKK
en gros

HØYESTERETTSADVOKAT

GEORG LOUS

DRAMMENSVN. 4 - OSLO

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke Bispegården St. Joseph's Institutt Vor Frue Hosp. Nerveavd. St. Dominikus kirke Lunden Kloster St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem	}	Oslo
Sta. Katarinahjemmet St. Franciskus Kirke St. Franciskus Hosp. St. Pauls Kirke Vår Frue Kirke Marias Minde St. Franciskusøstrenes Moderhus Øyenklinikken		
St. Josephs Hosp., Drammen St. Torfinns Klinik, Hamar St. Elisabeth Inst. St. Mikael's Kirke St. Mikael's Prestegård	}	Hammerfest
St. Theresia kirke St. Franciskus Hosp. St. Magnus Kirke St. Magnus presteg. St. Elisabeth Hosp.		
Vår Frue Kirke Bispegården St. Olavs Kirke, Bispegården	}	Trondheim
St. Olavs kirke St. Olavs Prestegård St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:
Oslo 68 34 60 - Service 41 79 80

FREDRIKSTAD

FREDRIKSTAD BLIK- & METALVAREFABRIK Andresen & Müller

Mek. verksted — Blikkeballasje og metallvarer av enhver slags — Jernfat i alle størrelser og for ethvert øyemed — Isenkramartikler — Elektrisk og Autogensveisning — Stanseartikler

at han er en kjent skikkelse fra radio- og TV-debatter om både samfunns- spørsmål og religiøse problemer. Som kirkeleder har han vist seg som en dynamisk administrator, først i Leeds, hvor han ble biskop i 1951, siden i Liverpool. Og fra alle kanter uttales nå håpet om at han blir den mann som fører britisk katolisisme ut av den forsiktige ghetto-tilværelsen den i bunn og grunn har ført helt inntil det siste. Som *Catholic Herald* skriver: «Det er nå på tide at vi tar et skritt — eller flere skritt — fremover. Vi må nå krevne vår rett — som vi har plikt — til å bidra med våre evner, vår kapasitet og vår tenkning til det almene vel. Med andre ord, vår oppgave må ikke lenger

være begrenset til å tjene vår egen kirkes religiøse behov. Den må være å rekke hånden ut, i samarbeid med våre medkristne, til innsats for folket som helhet og på alle områder av samfunnet.»

*

Også *Irland* har fått en ung og dynamisk primas i skikkelse av biskop *Conway*, som var hjelpebiskop hos den gamle erkebiskop av Armagh, kardinal D'Alton, og som nå er utnevnt til hans efterfølger. Det ventes at han vil føre den irske kirken til dels inn i nye baner. Han har vært en av Irlands få talsmenn for liturgisk reform, og i samarbeid med den anglikanske biskopen i Ulster har det lyktes ham å skape

bedre gjensidige forhold blant protestanter og katolikker i et område hvor spenningen mellom dem tradisjonelt er meget sterk. Også gjennom hans hydebrev går det en umiskjennelig ny tone. Og, som han selv sier: «Der er en viss anelse av vår i luften, i Kirken som helhet og — om jeg ikke tar feil — også i Irland.»

MOLDE
Molde Vaskeri
Molde

FRANCISKUS-SENTRUM, BERGEN

V. Torvgt. 9.
Tlf. 30 416.

Katolsk opplysnings- og lesesentrum.

Åpent hverdager
kl. 10—13, 16—20.
Lørdag kl. 10—12.30.

Gode Bergens-firmaer	1/8 Kr. Madsens Bok- og Papirhandel
	Bryggen 5 - Leppen - Telefon 11 482 BERGEN

Våre bekjente Myhre Heiser leveres over hele landet.

JONAS MYHRE BERGEN	JONAS MYHRE A/S OSLO
A/S MYHRES MASKININDUSTRI BERGEN - OSLO	

K. & J. SOLHEIM

Kjøtt - Pålegg - Delikatesser
Egen Pøsefabrikk

Solheimsgt. 25
Tlf. 99 016   Bergen

Deres gullsmed fører Slektsølv

Theodor Olsens Efff.
JUVELER SMÅSTRANDGT 4
BERGEN

Eches Farvehandel

NYGÅRDSGT. 4

All slags skadeforsikring

ERLING KRAGE AIS
PRYD- OG BRUKSKUNST

Bergen

Telefon central 14 110   Telegramadresse: «Kjell»

HOPSDAL & DAHL A/S

Aut. Installatør, Radio- og Utstysforretning

TORNØEGÅRDEN - BERGEN

DRAMMEN

GUSTAV THIELEMANN

Pøse- og hermetikkfabrikk

Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

DRAMMEN

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

TYRILYS   1/8 TYRI FABRIKKER

Drammen

Har også landets eneste bivokspresseri

OSLO

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 43 22 36

Privat 55 77 87 - 69 43 72

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
for sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II

Tlf. 33 36 24 - Oslo

Tlfgr.adr.: RUSTFRIKNUT

Jens J. Andersen
OSLO - CENTRALBORD 68 34 00
Beste leverandør av
Kjøtt-Flesk-Pølsevarer

Å SPARE ER EN VANE-
SAK, EN VILJESAK, EN
KARAKTERSAK

« KLAR »

Fåes i banker over hele landet

OBS: Bestilling på abonnement, annonser, og henvendelser vedr. adresseforandring, kontingent o.l. bes vennligst rettet til bladets ekspedisjon: St. Olav Bokhandel, Akersv. 5, Oslo. Tlf. 42 31 70.

OSLO

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

Er Deres familie tilstrekkelig trygget?
Hos oss får De den forsikringsform
De har behov for

Gulli & Rokk

ASSURANSE

Stortingsgt. 22 - Sentralbord 33 44 00

OSLO

THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgate 3b, Oslo

Telefon 33 18 34 - 33 32 37

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetserarbeide.

Tlf. 21 69 06

WISBECH
AKTIESELSKAP

Majorstua - Oslo

**MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER**

Melitta

KAFFETRAKTER

og ekstra fin snusmalt
kaffe gir

BEDRE KAFFE

DRØYERE KAFFE

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØNN

Gladsvei 23, Grefsen

Tlf. 21 18 32

SØREN HANSEN

Kolonialforretning

Langes gate 6 - Oslo

Telefon 33 77 34

Johan Olsen & Sønner

Entreprenørforretning

Etabl. 1896

KONGENSGT. 17 VII - SENTRALBORD 42 99 90